

Ціна 10 коп.

ОДНЮ ПЕРЧАНИЯ

ІЛЮСТРАЦІЇ О. МОНАСТІРСЬКОГО

КИЇВ. ВИДАВНИЦТВО «РАДЯНСЬКА УКРАЇНА»
1984

Гумористичні й сатиричні оповідання, зібрані у цій книжці, ви, шановні читачі, уже стрічали перед цим — на сторінках журналу «Перець». Опубліковані у 1968—1976 роках, вони запам'яталися, як свідчило немало заших доброзичливих відгуків, своєю дотепністю, колоритністю образів, точністю авторських спостережень, умінням гумористів вибрати той чи інший об'єкт для сатиричного пострілу.

Автори цих оповідань — люди різні і за віком, і за фахом. Є серед них представники старшого покоління, є — молодшого. Одні з них працюють у місті, інші — на селі. Та не будемо тут поділяти їх за належністю до того чи іншого покоління або тієї чи іншої професії. Скажемо про те, що їх усіх об'єднує.

А об'єднує сатирично-гумористичне обдарування. Об'єднує уміння підмічати в житті гідне гумористичного усміху або ж сатиричного сміху. Об'єднує активна життєва позиція, категоричне і принципове неприйняття всього аморального, облудного, нечесного, підлого, що, на жаль, ще зустрічається в нашому житті-бутті і що заважає людям на їхньому поступальному шляху.

Пропонуючи вам, шановні читачі, цю збірку, Перець запевняє, що кращі твори його авторів, котрі публікувалися в журналі у 1977-му та наступних роках, теж побачать світ у перчанській бібліотечці.

Іван АНЦІБОР

УЛЬТИМАТУМ

Натерши мильною губкою батьківську спину до червоних смуг, Віктор промовив ніжно, ніжно:

— А гляньте-но сюди, тату...

Розігрітий гарячою водою і теплотою синових слів, Сидір Герасимович Коробка повернувся і подарував усмішку прямо в об'єктив старенького «Фотокора». На другий день Віктор показав батькові знімок.

— Ого-го-го! Який я смішний у ночвах, хе-хе-хе!.. Стривай, стривай, синку! Навіщо це ти так багато карточок зробив? Чи не думаєш роздати своїм баришням по фотоетюдику?

— Зовсім і не баришням,— відповів Віктор.— Я пошлю ці фотоетюдики в «Перець».

— Батька? Голого?! В «Перець»?!!

— Не себе ж! Ти ж другий рік тягнеш з ремонтом сільської лазні. Ось тобі мій ультиматум: коли за місяць не здаси лазні, карточки поїдуть, куди треба. Ти ж мене знаєш, тату!..

— А ти знаєш, луциперяко, що сказав Тарас Бульба своєму синові?! — закричав Сидір Герасимович, розмахуючи важким кулаком під самісіньким Вікторовим носом.

Віктор спокійно заховав усі знімки в широку кишеню спортивних штанів і сказав:

— Кулаки свої, будь ласка, притримай, бо ти зовсім не Тарас Бульба, а безвідповідальний бригадир будівельної бригади...

І Віктор вийшов з хати, залишивши Сидора Герасимовича ні в сих, ні в тих.

...Лазню затопили рівно за два тижні. Наполовину раніше призначеного строку.

В. БЛАКІТНИЙ

З ПРИВОДУ СТАТТІ...

Голова колгоспу повертів у руках синій конверт зі штампом редакції, знизав плечима. «Гм... Ми ж з газетою, здається, не маємо ніяких справ».

Відкрив конверт і вийняв листа. Нашвидкоруч пошукав окуляри, почепив їх на ніс і уткнувся в написане.

«Шановний тов. голова! Просимо повідомити, яких вжито заходів після опублікування статті «Горе-господарі».

Голова ще раз розгублено знизав плечима і зиркнув на заступника:

— Хіба нас критикували?

— Не знаю...

— Нас критикували? — запитав у агронома.

— Не знаю.

— Відшукати негайно газету.

Кинулися шукати. Ніде нема. Перегорнули підшивки в бібліотеці — нема. Довго думали, що ж робити. У редакції ніби незручно запитувати, в якому номері було надруковано критичну статтю.

— Викликати сюди листоношу, — розпорядився голова.

Привели Грицька Письменного.

— Де газета, в якій була стаття «Горе-господарі»?

— А-а, це де вас критикували? — перепитав листоноша. — Не знаю.

— А ти хоч приносив її в контору? — почервонів голова.

— Приносив, ще й вам давав її, а ви щось у неї загорнули, як із комірником додому йшли... — відповів листоноша.

Наступного дня в редакцію надіслали відповідь: «З приводу статті «Горе-господарі» повідомляємо: листоноші Грицьку Письменному оголошено сувору догану».

О. ВАРАВА

ЗАГІТУВАЛА

— Здорова була, Палажко. Позич бурячка.

— Якого тобі, Одарко?

— Червоненького, столового, того, що ти в радгоспі одержала.

— На борщ?

— На борщ. А може, й вінегрету зроблю.

— Так і капуста ж треба?

— Еге ж, і капуста...

— Та ще якби й свіженької?

— А певно ж! З свіженької борщик смачнішим буде.

— А якої тобі? «Слави» чи «Димерської»?

— Краще давай «Слави». У неї головки більші, так і на салатик вистачить. Коли нашаткувати, помастити свіженькою олією — а в тебе ж, чула, є свіжа, — то такий салатик вийде, що й пальчики оближеш.

— То тобі й олії заодно?

— Атож, я ось і пляшечку прихопила. Півлітровку.

— А хіба ти борщ пісний варитимеш?

— Та ні, з м'ясцем. М'яся Килина, спасибі їй, дала, кабанця заколола. Та ти не сумнівайся — наливай! Олія в господарстві не пропаде.

— Ще б пак!

— А коли вже в погріб ідеш, то й томату прихопи. Мій Степан і слухати про оцет не хоче, йому щоб борщ заправляла томатом, та ще й з найкращого сорту помідорів.

— «Донецького» чи «Київського»?

— Та краще того й другого давай, бо як не догоджу Степанові...

— То, може, й моркви підкинути?

— Давай і морквички!

— Та перцю червоного?

— І перчику... Не відмовлюсь.

— А дулі не хочеш?

— Якої?

— А з трьох пальців!

— Як так?

— А так! Хоч це й некультурно з мого боку, вибачай

уже на слові, але скажу. Нічого я тобі не дам! Другій би дала, а тобі — ні.

— Та ти ж обіцяла... Про сорти розпитувала...

— Розпитувала, але не дам. Коли я влітку на радгоспний город ходила, ти зі своїм ледачим Степаном на призьбі проти сонця грілася. Восени людей невистачало овочі збирати — тебе й ланцюгом у поле витягти не можна було.

— Та я ж по грибочки...

— Еге ж, по грибочки та по кислички, а потім — на базар...

— Але ж, Палажко, коли то було! Нащо те згадувати?

— Добре, не буду. А що ти вчора робила? Позавчора? День крізь день із Степаном у карти тузуєшся, теплої весни дожидаєшся. А на парниках і для тебе робота знайшлась би.

— Це щоб я у гноєві порпалась?

— Не велика пані! Та й Степан твій не з графського роду! Рядочком би й попрацювали. І була б тобі на другу зиму капуста для вінегрету.

— Ой, та й не хочеться ж!..

— Як знаєш. Підеш разом зі мною до гурту, — бери припасу для борщу, годуй свого Степана. Й олійки он свіженької наллю. Не підеш — скатертиною дорога!

— І бурячок, і капустку даси?

— Усе дам. Зароблене маю, не жалко.

— Ну, то... Знаєш що, Палажко?.. Давай!

ТАРАНЬКА

Коли теща запрошує на відзначення піввікового ювілею, доводиться кидати все і їхати. Та одне діло — прекрасні поривання, інше — реальність. Настрій мій на зупинці таксі в Сумах упав, як стрілка барометра в дощову погоду. І не тому, що не було машин. Навпаки. Їх було аж сім, та...

Перший, чубатий молодик, пояснив, що гнати у Мекалівку його новеньку «Волгу» — це все одно, що кинути на неї атомну бомбу. Другий ввічливо заявив, що у нього через дві години передача зміни. Третій категорично сказав, що нехай хоч сам бог мене везе у ту кляту Мекалівку, бо в нього немає грошей, щоб після таких поїздок купувати запчастини. Всього п'ятнадцять кілометрів до села моєї тещі, і ось тобі маеш...

Сплюнувши з досади, я поплентався до лавочки. Вирішив досаду запити пивом. Дістав із сіточки пляшку, відкрив чемодан, наповнений таранькою. Став причащатися. І відчув себе якось ніяково, ніби зурочений. Оглянувся. Сім пар очей втупилися в мій чемодан.

Першим вийшов зі стану шоку чубатий водій новенького таксі. Підходить і дуже ніжно цікавиться: «Де дістали?» «Оте сміття? — киваю правим оком на чемодан. — Та в нашій бані таранею спина одне одному миють. Гарно так, приємно дере шкіру». Бачу, ковтає

слину. А коли я йому показав ще й копченого ляща, червону рибку та рибний балик, він ледве не знепритомнів.

Діалог закінчився тим, що чубатий таки умовив мене їхати саме його машиною. Докази були переконливі. Колір машини що треба — світло-зелений і добре відбиває сонячні промені. Мотор — змії. У Мекалівці будемо за п'ятнадцять хвилин. Музика, вентилятор і все інше створять комфорт.

Схопивши облизня, останні шість із заздрістю дивилися на чубатого. У машині він міцно потис мою руку і урочисто промовив: «Будемо друзями на всю жизнь». Потім заходився розпитувати мене про рибу, роботу і таке інше. Питав, чи можна заходити. «Будь ласка, — киваю я головою. — В будь-який час. Я завжди на базі». «Оце так друг!» — поплескував мене по плечу Едуард Муха. Саме так звали мого нового друга.

Ось і хата моєї тещі. Відрахувавши точно за лічильником один карбованець п'ятдесят дві копійки і давши одну тараньку, я простягнув таксистові папірець, на якому значилося, куди можна в будь-який час заходити і заїздити: «Владивосток, площа Миру, рибторг. Питати Славку Півторадеядька».

Гучно вдарили дверцята «Волги». І я таки переконався, що в машині мотор і справді, як змії. Бо заревів він саме так.

Ч А Й

Прихильником чарки я не був ніколи, а останнім часом відчув, що став іще й войовничим борцем проти алкоголізму. А трапилось це після того, як у нашому місті влаштували «Тиждень чаю». Що коїлося у нас, якби ви знали! Тобто — нічого поганого не було. Зате в усіх ідальнях, кафе і навіть чайній до столу подавали чай.

Хай посміхаються скептики, але в ті дні найзапекліші п'яндиги вживали виключно пахучий і цілющий еліксир здоров'я. Витверезник у зв'язку з цим закрили на ремонт. Не стало автомобільних аварій. А на роботу приходили навіть бувалі прогульники.

— «Тиждень чаю» треба продовжити, — дійшов я логічного висновку і тут же вирішив навечно впровадити чаювання у власний побут.

Перш за все, купив у однієї бабулі стародавній самовар. Надраїв його до дзеркального блиску. Топку розвів. Пілососом роздмухав (де тепер візьмеш підходящі для цього чоботи?). Залив цей антиквар водою — і до телефону. Скликаю гостей. Як зачула дружина, майже з кулаками накинулася. «Якого дідька і з якої причини бенкет затіваєш? — питає. — Та ще й без усякої підготовки!»

Тут я їй спокійно пояснюю. Мовляв, п'ятника, бенкети різні — то пережиток. Запрошую ж колег на склянку

чаю. Посидимо. Хто вірша прочитає, хто заспіває... Щось подібне до «вогника» буде, як по телевізору. І твоє варення, підкреслюю, нарешті знадобиться. А соломку до чаю я придбав завчасно...

Добре ж ми посиділи того вечора! Один лише Путько виявив нетактовність. Як побачив, що вже сьома година, заволав: «Не муч, Миколо, чесно скажи, чи є щось для душі, поки магазини ще торгують...».

Дали ж йому чосу. Всі гості соромили. «Некультурний, — кажуть, — ти чоловік, Путько. Невихований. Свідомість у тебе, як заячий хвіст. Тебе ж на чай запросили, розуміти треба!..» Особливо обурювався Павло Семенович, профорг наш. Навіть вирізку прочитав з газети — «Чай і атеросклероз».

Словом, посиділи на славу. Під кінець навіть пісню затягли.

І розпрощалися, як годиться. Жінки у захваті були. «Частіше б отак по вихідних збиратися, — кажуть. — І весело, і витрачатися не треба. До того ж — ніякого похмілля у наших хлопців не буде...»

Чоловіки дипломатично покахикали, та заперечувати не стали.

* * *

...А сьогодні вранці, не встиг я ще й за столом умотитися, підходить Василь Теличко, з побутсектора. Поручкався зі мною якимось особливо приязно. Душевно. А в очах у нього — сум і співчуття.

— Пиши, — каже, — заяву на матеріальну допомогу. Підкинемо пару червінців.

— Нащо? — питаю. — Воно-то й гріх од грошей відмовлятися, але ж премію нещодавно отримав.

— Пиши, старий, не соромся, — наполягає Василь. — Ми вже й акта склали про обслідування твого матеріального становища. Товаришам збоку, воно, знаєш, видніше...

ЗА СКОРОЧЕННЯМ...

—Здрастуй, Гульчику, — тепло привітав мене шеф. — Дуже прикро, але доведеться з тобою розпрощатися.

— За критику, значить, проганяєте?

— Ти що, за бюрократа мене вважаєш, Павлику? Скорочення у нас. А ти ж наймолодший, та й з освітою у тебе...

— Заспокойтеся, — кажу, — Петре Авер'яновичу. Молодість — не найстрашніша вада. Минеться з часом. Ось поки ми з вами розмовляли, я постарів на цілісіньких п'ять хвилин. А з освітою ви помиляєтесь. У десятий записався. Жодного дня не пропустив...

— Гм-гм... Ну, добре — знімаю твою кандидатуру, Гульчику. Працюй, критикуй на здоров'ячко. В нашому колективі без цього, без затиску... Теж газети читаємо.

* * *

— Здрастуй, Гульчику.

— І до побачення? Мабуть, знов скорочення?..

— Вгадав, мій юний друже. Усіх перебрали. Шустика не можна — на пенсію скоро. Мурко — аморальний тип, виховувати треба, інакше скажуть, що позбутися хочемо. У Хилька — діти, в Артеменка — теж. Третього сина чекає...

— А я — першого. В декреті ми...

— Себто хто?

— Дружина моя. Люся... Копіювальницею в конструкторському працює.

— Пам'ятаю. Теж... принципова дівчина. Значить, у декреті? Це парши... тобто — прекрасно. Ну, іди, працюй поки що...

* * *

— Викликали, Петре Авер'яновичу?

— Запрошував, Гульчику. Справа є. Якщо не помиляюся, рік уже у старших ходиш?

— Півтора.

— Тим краще, тобто — тим гірше. Старший інженер відділу, а вищої освіти нема? Отож домовимося: або найближчим часом кладеш мені на стіл диплом, або заяву про звільнення. За власним бажанням...

— Завтра принесу, Петре Авер'яновичу. Диплом. Хіба забули, що я два роки тому технологічний закінчив? Без відриву...

* * *

— Розходяться наші доріженьки, Гульчику...

— Невже скорочення?

— Майже. Посаду твою вирішили ліквідувати.

— І мене разом з нею?

— Навіщо так загострювати питання, Павле Степановичу! Сів би на моє місце й поміркував. Буркотило — хвора людина: день на роботі, два — на лікарняному. Шматко — по судах затягає, сам знаєш, який наклепник. Петрусевич і Акименко — техніки, Бурнусенко й Погодилов — практики... Де вони влаштуються на інженерні посади?

— Але ж я інженер...

— Отож і воно. Тобі легше. Такого спеціаліста куди завгодно візьмуть. До того ж — принциповий товариш. Критикувати любиш. Я і в характеристиці про це згадав. Таких всюди поважають...

◎ ◎ ◎

Володимир ЗАЄЦЬ

ДЛЯ ПРОФІЛАКТИКИ

Наукою доведено, що головне для людини — хороший настрій. Бо хороший настрій — це здоров'я, висока продуктивність праці, злагода в сім'ї і таке інше. Значить, мій хороший настрій потрібний не тільки мені. Він потрібний суспільству.

От я й сиджу та думаю: скільки ще є людей, які псують мені настрій! Тобто знижують продуктивність моєї праці, шкодять інтересам держави. Ні, сказав я собі, з такими треба боротися. І то не тоді вже, коли вони тобі плюнули в душу. А заздалегідь. Щоб попередити. Бо ж турбуюся не тільки за себе. За суспільство турбуюся. Не шкурницькі інтереси керують мною, а висока громадянська свідомість.

Значить, основне — профілактика. Основне — зарання визначити суб'єкта, який може тобі зіпсувати настрій, і випередити його.

Того ранку настрої у мене був чудовий. Пішов у магазин. Оглядаюся. Де ж він, той суб'єкт, який чатує на мій хороший настрій? Де ж він, той суспільний черв'як?

Погляд мій упав на продавщицю. Точно — вона: зараз тільки підійду, і вона гаркне на мене.

Ну, ні, гадаю собі, не на того напала. Ми дещо в науці петраємо.

— Що вам? — питає вона. А очі вже, бачу, світяться, як у чорної пантери.

— А ви, будь ласка, не дивіться на мене так, як на чорта. Я для вас чесний покупець. Я трудова людина. І не грубіяньте мені.

— А я вам нічого ще й не сказала.

— Не сказала, то скажете. Знаємо ми вас. Тільки й псуєте людям настрої.

Очі продавщиці стали вологими. Ясно, плаче від злості, що не встигла мене вкусити.

— Ану, давайте книгу скарг! — кажу суворо.

Покупці припишкли, як природа перед бурею.

Зрозуміло, хтось зараз вискочить. Не може бути, щоб не стояв тут якийсь суб'єкт. Десь він тут є обов'язково.

Оглядаюся. Міряю поглядом покупців. Точно. Он той сухоробрий, маленький. Зараз зірветься. Основне — випередити.

— А ви чого, — кажу сухороброму, — дивитесь на мене, як слон на моську? Ви що, прийшли до магазину, аби псувати людям настрої? Суспільний черв'як...

І тут я помилився. На цього типа увагу звернув, а основного прогавив. Той, основний, вищий за мене майже удвічі, взяв мене за штани й за комір і випхав на вулицю. І зіпсував мені настрої остаточно.

Я себе й досі картаю: і як це так я його не запримітив і не випередив?...

Едуард КАМІНСЬКИЙ

КРОСВОРД, ВІСІМ ЛІТЕР

Якось до мене в кабінет зайшов Віктор Григорович,

— Найвища гора світу. Сім літер.

Я знав, що це Еверест, але закомизився:

— Не знаю.

Віктор Григорович пронизливо подивився на мене й вийшов.

Через два дні на виробничій нараді він сказав:

— Окремі товариші, я не буду називати їх прізвищ, нехтують своїми безпосередніми обов'язками, порушують трудову дисципліну, псують державне майно. От заходжу я два дні тому до товариша Чухна — і що б ви думали, він робить? Сидить, дивиться у вікно і гризе державну ручку. До того ж Чухно останнім часом з неповагою ставиться до товаришів. Від таких працівників ми будемо звільнятися, — погрозово закінчив він.

А наступного дня я одержав перше попередження за порушення трудової дисципліни, псування державного майна та зарозуміле ставлення до колективу.

Минув тиждень. І знову Віктор Григорович поцікавився:

— Стародавня назва Дніпра. Вісім літер...

— Борисфен, — бадьоро відповів я.

— Правильно! — зрадів Віктор Григорович. — А от інше: музичний інструмент. Дев'ять літер.

— Балалайка.

Віктор Григорович пішов з мого кабінету задоволений, наче виграв по лотереї автомашину «Москвич».

І тоді я вирішив теж зайнятись розгадуванням кросвордів. За день до того, як журнал потрапляв до Віктора Григоровича, я вже мав відповіді на всі запитання кросворда. Іноді, щоправда, доводилось цілу ніч порпатися у різних довідниках, але зате вранці!.. На будь-яке запитання Віктора Григоровича я відповідав коротко, точно, навіть не замислюючись.

Згодом у моїй трудовій книжці з'явилася подяка за раціональне використання робочого часу і збереження державного майна. Я дійсно зберіг пляшечку чорнила, оскільки писав кульковою ручкою.

На черговій нараді Віктор Григорович поставив мене за приклад усім працівникам і закінчив свій виступ словами:

— Такі працівники нам необхідні, як сонце — п'ять літер, повітря — сім літер, і вода — чотири літери.

Цілий день переді мною стояли квадратики кросвордів, я ходив по кабінету й машинально повторював:

— Ялта — чотири літери, телефон — сім літер, Мадагаскар — десять літер...

І коли одного дня задзвонив телефон і Віктор Григорович попросив принести протокол останньої виробничої наради, я, не задумуючись, випалив у трубку:

— Зараз — п'ять літер, принесу — сім літер, протокол — вісім літер.

...Знайомий психіатр, до якого я звернувся, порадив мені змінити обстановку. Я негайно ж подав заяву про звільнення з роботи за власним бажанням.

Заява чомусь вийшла у формі кросворда. Розв'язавши його, Віктор Григорович якось дивно глипнув на мене й тут же написав резолюцію: «Звільнити».

— Спасибі — сім літер, — сказав я.

Володимир КЕЗЛЯ

СЛІДИ

— Невідомий — назвемо його Ікс — переліз через штахети з боку городів. Ось тут. Сюди він підійшов межею. Діялось це десь у другій половині ночі. Дощ закінчився опівночі, а сліди, як це добре видно, післядощові. Тут, як бачиш, Семене Івановичу, ступня відбилася повністю, а ближче до хати і під стіною Ікс пересувався навшпиньки. Спочатку я подумав: тварина якась ходила!

Семен Іванович присів навпочіпки, поміряв слід.

— Розмір взуття тягне на сорок четвертий. Ти звернув увагу, Іване Семеновичу, на кроки? Так... ще півтак... десь порядку двадцяти двох сантиметрів! Крок дитини, яка носить взуття сорок четвертого розміру!

— На фундаменті слідів не видно. А до вікна тут досить високо.

— Я маю метр вісімдесят сім і бачу, що діється в кімнаті... До речі, взуття також ношу сорок четвертого розміру. Отже, Ікс має бути приблизно мого зросту, плюс-мінус три-п'ять сантиметрів... — Семен Іванович устромив голову у відчинене вікно й потяг носом. — До речі, Іване Семеновичу, що це так пахне?

— Я теж звернув увагу, Семене Івановичу, бо до цього таких пахощів тут не чули.

— Не чули, кажеш? Так-так... Точно не чули?

— Гарантія!

— Отже, сорок четвертий розмір взуття... Метр вісімдесят з чимось зріст... Ці пахощі... Сліди від гумових чобіт, на правій підшві стертій візерунок... Хвилинку, Іване Семеновичу! Є версія... ось збігаю в одне місце, прокручу її...

Іван Семенович зайшов у кімнату, гучно шморгнув носом, тоді підійшов до столу, узяв банку з букетом півоній.

— Іване Семеновичу, порахуй, скільки штук у тому букеті,— встромив голову у вікно Семен Іванович.

— Одна, дві, три... Вісім штук.

— Точно?

— Перевіримо... Одна, дві, три... Точно. Вісім.

— Все ясно, Іване Семеновичу, Ікса виявлено...

— Хто він?!

— Мій Васько...

— Жартуєш, Семене Івановичу!

— Які в біса жарти... Весною сушив чоботи на плиті, і підшву на правому прихватило. А з куца півонії зрізано вісім бутонів.

— Та за яким дідьком Васько ночі не спить і носить мені тії півонії? Ні, тут щось не те, Семене Івановичу!

— Те... Хто живе у цій кімнаті?

— Ну, Таня живе. Яка різниця?

— Різниця є, Іване Семеновичу...

— Почекай, почекай, Семене Івановичу... Ти хочеш сказати, що твій Васько і моя Таня... кгм...

— Сліди кажуть, Іване Семеновичу!..

— Кгм... Чудасія! Василь і Таня! Виходить, вони вже повиростали!.. Виходить, ми... ніби свати? Так, Семене Івановичу?

— Виходить, Іване Семеновичу!

— Тоді заходь у хату, сваха десь приберегла наливки... Вася і Таня... Чудасія!

Андрій
КОЦЮБІНСЬКИЙ

РАЦПРОПОЗИЦІЯ

Іх було троє, а проблема — одна. Поки що ніякий рішенняць не визрівав. Іван Петрович, Гаврило Кирилович та Михайло Панасович — голова, його заступник і член ради заводського бюро рацпропозицій — вже сотню варіантів перебрали, кілька коробок цигарок випалили, але рятівна думка не народжувалась.

Іван Петрович подивився на годинник і скрушно похитав головою.

— Ех, все пропало...

— А такий же задум прекрасний,— додав Гаврило Кирилович.

— Слухайте! — зірвався зі стільця Михайло Панасович.— А якщо отак зробимо?..

І він вніс свою рацпропозицію.

— Браво! — загукав Іван Петрович.— Ти — геній! Давай сюди. Хто там у нас найкебетніший раціоналізатор?

— Звичайно, Василь Саєнко, токар...

— Кличте.

Пришов Саєнко.

— Ну, Василю, що-небудь придумав?

— Є ідея, але, так би мовити, в зародку ще,— сказав Саєнко.— Щось крутиться-вертиться, а от схопити ніяк не можемо...

— Ну-ну, розкажи, що воно там крутиться-вертиться? — жваво зацікавилася трійка. — Може, гуртом скрутимо тій ідеї роги? Знаєш, одна голова — ого! А чотири — це вже ого-го-го-го!

Саенко коротко виклав суть задуму.

— Все! Малюй! — Іван Петрович радо підсунув шмат ватману. — Пречудова пропозиція! Економічний ефект — будь здоров! Тільки...

І трійка навперербій внесла свої поправки та доповнення.

Іван Петрович знову подивився на годинник.

— Часу обмаль! Годі, товариші! Закінчимо завтра. А зараз, Гавриле Кириловичу, хутко оформляй це діло і виписуй премію... Гм... на чотирьох. Та швидше, бо каса зачиниться.

Трійка міцно потисла руку спантеличеному Саенкові.

— Ми думаємо, — задушевно сказав Іван Петрович, — наш друг, наш дорогий колега і співавтор не проти колективізму?

...Проблему: за що увечері посидіти в ресторані — було успішно вирішено.

КОНВЕРТ ІЗ ГОЛУБКАМИ

У кабінеті Зайцева зібралися колеги — Петраков, Медяник, Кучугуренко, Куриленко та інші.

— Ось яка справа, шановні, — сказав Зайцев. — Усі ми знаємо, що Гнат Пилипович дочку заміж віддає. Ми запрошені на весілля. Це велика честь для нас, товариші. Отже, не осоромимося перед Гнатом Пилиповичем, сторницею віддячимо нашому шефові за увагу і любов, за широку натуру і простоту! Прошу — хто що пропонує.

— Думаю, що найкращий дарунок молодят — гроші, — вихопився Медяник. — Інакше можна в халепу вскочити. Купимо якусь річ, телевизор там чи холодильник, а в них — дивись! — уже є. Найвірніша справа — гроші. Такий собі голубий конвертик. Скромно, зручно, і молодій дружині на перші самотійні витрати буде. Хе-хе-хе...

— Пропоную по півсотні, — обізвався Кучугуренко. — Все-таки...

— Е, ні! — перебив його Медяник. — Треба щедріше, щедріше, товариші. До кого ж ідемо!

— Тоді так. Якщо вже Іван Савич натякнув про сторницю, то не збідніємо, коли дамо по сотні. Кругленька сума щоб...

— Перепрошую! — підняв руку Петраков. — Я за сотню. Тільки цур не хитрувати: по сто, і квит. Ми всі для Гната Пилиповича рівні...

Домовилися — і розбіглися.

«Хе, сотню! — усміхався сам до себе Петраков. — Утру носа товаришочкам... Для мене Гнат Пилипович, як рідний батько... Півтори — і ні копійки менше!».

«Е, голубчики, — замріяно думав Кучугуренко. — Два папірці — ось мій скромний презент. У житті, як на футбольному полі: виграє той, хто кращий майстер».

«Так-так, — міркував Медяник. — Я вас, товаришочки, всіх навколо пальця обведу. Од мене — сто п'ятдесят. Хай знає шеф мою вдячність...»

А Куриленко прибіг увечері додому, відшукав синій конверт, гуаш, пензлик і заходився малювати голубків, що зазмерли в поцілункові. А намалювавши, вивів гарними літерами своє прізвище, поклав у конверт сто карбованців і заклеїв.

Відгуляли весілля гучно, весело, на широку ногу.

Усі були задоволені. Куриленко теж. Адже сам Гнат Пилипович похвалив його витвір — голубків.

Та незабаром колеги розбовкали таємницю голубих конвертів. Куриленко зрозумів, що його підло ошукано.

І пропав у Куриленка спокій. Що ж тепер подумає про нього шеф? Куриленко танув на очах рідних і співробітників, ходив, як неприкаяний. З шефом боявся і зустрічатися. А якщо й зводила їх доля і Гнат Пилипович, подаючи руку, посміхався та ще й казав: «Щось ви мені не подобається, дорогий», — то Куриленко напевне знав, що це не перед добром. «Бач, — гриз себе, — удає, що нічого не знає, що байдужий... А хай тільки десь маху дам, то накриє він мене мокрим рядном і витурить геть із тріском...»

Життя стало нестерпним. Хоч розраховуйся... І вже, коли здавалося, що виходу немає, Куриленко придумав, як змити з себе ганебну пляму. Він узяв голубий конверт, розмалював голубками, що цілуються (прізвища не писав, бо і так ясно, мовляв, чие), поклав сто карбованців і подався на околицю міста, де жили молодята. Розшукав їхню квартиру і, обережно підкравшись, просунув конверт у щілину під дверима.

Наступного дня при зустрічі Куриленко сміливо подивився в очі Гнатові Пилиповичу. На шоках у нього навіть рум'янець заграв.

— О, тепер ви молодець! — весело вигукнув Гнат Пилипович. — Кинь журбу, як співається в пісні, і все міне...

«Значить, конвертик подіяв. Подіяв конвертик!» — заспівала душа в Куриленка.

— А як ваші молодята? — поцікавився він.

— Дякую. Живуть, як голуб'ята. Нещодавно переїхали на нову квартиру...

— Як?! — тільки й вихопилося в Куриленка, але шеф на це, здається, уже не звернув уваги.

СУСІДОНЬКИ

Гася й Марися — сусідки. Варто Марисі прочинити двері, а Гасі стати на своєму порозі, як вони можуть отак і поцілуватись. І двері їхні, з благословіння будівельників, дивляться одні на одних ввечері і вдень.

Біля кожних дверей, як годиться у порядних господинь, два килимки, два совочки й по вінику.

Щоранку виходять сусідки в коридор. То з килимком, то з простирадлом або скатертиною. Чи й просто з ганчіркою.

Тріпне Марися, а порох, замість униз летіти, врізнобіч розлітається. Тоді швидесенько зникає Марися у своїй кімнаті. А в коридорі з'являється Гася.

— Гму! Натрясла! — хапає Гася віник і махає ним, як барабанщик бухалом на весіллі. Сміття стовпом пре до Марисиних дверей.

Відчиняє сусідка двері — за туманом нічого не видно. Проте біля свого хідника розгледіла — чорніє щось. Це шмат болота, того самого, що навесні хапається за кожен живу ногу.

— Хм! Підмела! — цвиркає Марися словами і, як спортсмен пневматичною кулькою, цілить оком у сусідчині двері. — Стривай! Я тебе навчу! — Тієї ж хвили шматок болота опинився під порогом Гасі, а Марися зникла, наче туман на сонці.

Обізвався ключик у Гасиних дверях. На порозі — газдиня. З простирадлом. Хотіла витріпати, але узділа знайомий кавальчик болота. Прикинувши відстань, зрозуміла: на її бік переметений. І застрочила, як з кулемета:

— Під мій поріг мела? Ну, стривай, патлата хвесько! Я тебе навчу санітарію тримати! — І схопила віник.

У цю мить клацнули двері в Марисі, і в її руках теж опинився віник. Шматок грязюки блискавкою мотається від одних дверей до інших. Врешті-решт, він розпадається дрібним пилом і летить у безвість. А Марися стомлено витирає розпашіле обличчя і зорить на ручний годинник. Стрілка підказує, що пора на роботу. Гася це розуміє і вигукує:

— Моя взяла!

— А це ще побачимо! — обіцяє Марися. І після роботи прямо з заводу, наче на реактивному двигуні, мчить аж на двадцяті вулицю.

Відсапнула у хаті в Горпини:

— Чулам, у тебе кицька окотилася. Дай малого...

Верталася Марися до своєї фортеці, наче той полководець, що привів на змученого ворога незліченне військо. Поки сусідки не було дома, діяла. Незабаром руденьке звірятко, нахлебтавшись молока і закусивши ковбаскою, стало подібне на кльоц.

— А тепер марш у коридор! — скомандувала Марися.

Завбачливо забравши свій килимок з-під порога, вона причинила двері і зайняла спостережний пункт біля замкової щілини.

Як вернулася Гася з роботи, побачила: підхід до її квартири щільно замінувало руденьке котя, що злякано скоцюрбилося в кутку.

— Умгу. Значить, так... — І вже до чоловіка, що плівся за нею:

— Миколо! Вертай назад! Лети у Львів, Київ, Москву, куди хочеш, а без тхора додому не потикайся!

...Я звела руки до неба. Дай, боже, здоров'я будівельникам за вузькі коридори! Бо що було б, якби у них міг вміститися слон?!

С. ЛЯХОВ

У «НАШЕЄ ВРЕМНЯ»

Хіба тепер молодь?

Зовсім не та, що колись була: у «нашее время».

Тоді порядок знали...

Тоді строгість була...

Як візьме, було, мати качалку...

Як візьме, було, батько черезсідельника...

Було...

Десь далеко, далеко оте «нашее время».

З тих пір, як останній раз бував я вдома, — все тут змінилося. Мало хто мене пізнає, і я — нікого.

— Здрастуйте, Петре Сидоровичу!

— Здрастуйте...

— Не пізнаєте, либонь?

— Не пригадую щось...

— Марію Блискавку пам'ятаєте?

— Давно це ми не бачились...

- Ох, давно!
- Років, мабуть, тридцять!
- Років, мабуть, сорок!

Сіли на лавочку. Розбалакались. Згадуємо давнину.
Все тоді гарно було...

Все тоді краще було: і вечори тепліші, і солов'ї голосніші... А що вже місяць світив... то хіба він тепер так світить!

А от ночі були далеко коротші.

Зараз ждеш того ранку, вертишся, крутишся... А тоді — тільки-но сонечко зайшло, гульк — з другого боку зоря розгоряється.

А яка молодь була!

Які парубки!

Які дівки!!

— Хіба тепер молодь?

Зітхнула Марія: боже, боже! Гасають у тих міні-спідничках. На хлопців самі вішаються...

А танці? Що то за танці!

А співи? Що то за співи!

Хіба так колись танцювали, хіба так співали...

І пішло, і пішло...

Сиджу, пригадую.

Отак само сонечко заходило: тихо та тепло. Шелеснув вітрець зеленню акації, потонули у північній тополі за річкою. Соловей тьохнув...

Стою під вербою, жду Марію.

А серце в грудях калатає, калатає.

Ах ти ж боже мій, та де ж це вона? Казала, що виїде, а немає!

А місяць світло лле, а соловей співає-розливається, а серце... та що там казати.

— Петре!

— Прийшла!!

Обнялися, поцілувалися.

Закрутилися в шаленому танку і зорі, і місяць, і інші небесні світила...

— Ну й безсовісні! Ну й молодь пішла! Хіба так було у нашеє время? Тоді порядок знали, строгість була, совість знали.

Як візьме, було, мати качалку!

Як візьме, було, батько черезсідельника!

— Баба Пріська!.. Звідки її чорти принесли?

— Пішли звідси, Маріє!

— З якої речі! Баби Пріської злякався?

— Та ти знаєш...

...Старі люди казали: не було колись від Пріської спокою ні хлопцям, ні мужикам, ні дівчатам, ні молодцям. Билися хлопці, сварилися мужики. Не одна молодця вмилася гіркими сльозами через неї, через синьо-оку, губату Пріську.

Гарна, метка, голосиста, вона таке витворяла, що й досі, коли хочуть когось відзначити як відчайдуха, то кажуть: «Як Пріська!» А, тепер, бач, мораль читає!

— Нікуди я не піду!

— Незручно якось...

— Якого дідька?

— Та баба ж Пріська...

— А трясця їй... Цілуй мене отут!

— Та...

— Ти козак чи баба?

— Та...

— Піду відразу!

Цмок! — це ми.

ТЬху! — це баба Пріська.

Цмок...

ТЬху...

...Згадую та скося дивлюся на Марію. Чи пам'ятає вона? Хто б оце міг повірити!

Маруся...

Марія...

Марія Іванівна...

Баба Марія...

...Теплою тінню огортає землю вечірній морок. Тихо, тепло. Шелеснув вітрець зеленню акації. Потонули у пільмі тополі за річкою. Соловей тьохнув...

Пройшла вулицею одна пара, друга.

— Чи ти бачиш, цілуються!

— До чого молодь негожа стала...

— Чи отак воно було у нашеє время?

— Та якби взяла мати качалку!

— Та якби взяв батько черезсідельника!

А їм хоч би що! Немає їм діла ні до нас, ні до нашого «время». Свое в них,

— Цмок,— це вони.

— Тьху,— це ми.

— Цмок...

— Тьху...

...Пішли.

Останній раз майнула біла постать. Доніс вітрець то-несенький дзвіночок сміху. Не стало видно.

Пі-і-шли...

Олександр
МАКІВЧУК

ПРО КОРИСТЬ АНОНІМОК

Серед службової кореспонденції, яка лежала на столі, увагу Петра Григоровича Патериці, начальника конструкторського бюро фабрики дитячих іграшок, привернув конверт із двома птахами на ньому й поміткою «особисто». Птахи — чи то снігурі, чи то ворони, примостившись на горобині, дзьобали ягоди.

Щоправда, не птахи привернули увагу Патериці, а почерк на конверті. Незугарні, наче напідпитку, літери навіть без графологічної експертизи підказували: автор, щоб його не спіймали за правицю, писав лівою.

— М-м-так! — мугикнув Патериця.

Хвильку повагавшись, узяв конверт і підійшов до вікна. Труснув, прислухався. А вже потім рішучим жестом підніс угору і подивився на конверт так, як дивляться через закопчене скло на сонце. Та конверт не просвічувався.

— М-м-так! — вдруге мугикнув Патериця і простягнув руку по ножиці.

Акуратно надрізавши конверт, він злегка потрусив його. Аркушик-метелик плавно опустився на поверхню стола. Ті ж таки нетверезі літери вимережували: «Доводимо до вашого відома, що новий інженер Микола Котигорошко коли не щодня, то через день дозволяє собі приходити на роботу під кутом сорок градусів. Та-

кого неподобства терпіти не можна. Коли не вживете заходів, повідомимо вище. I. IV. Група товаришів».

— М-м-так! — втретє мугикнув Патериця. А потім ще і ще раз перечитав і глибоко замислився.

Слід зауважити, що Петро Григорович найбільше в світі не любив викликів у вищу інстанцію і пияків. Про цю його слабкість дуже добре знали працівники конструкторського бюро. І, зрозуміло, оберігаючи спокій свого керівника, працювали старанно. Ну, так, щоб обійтись без втручання інстанції. А відносно того, щоб, скажімо, хтось із конструкторів у робочий час насмілювався приклясти до «стрибунця» чи там спорожнити кухоль пива, то й подумати про таке було гріх.

«А тут,— розмірковував Патериця, дивлячись на анонімку,— зовсім зелене, можна сказати, ще в колodочки не вбилось, а вже закладає. Ну й ну!»

...Микола Котигорошко, ставний здоровань із карими очима і дбайливо зачісаним темнокаштановим чубом, соромливий од природи, кожного разу, як його кликали до когось із начальства, розгублювався. От і тепер, присівши до приставного столика у кабінеті Петра Григоровича, він не знав, куди подіти руки. То запахав їх у кишені піджака, то вихоплював і клав на стіл.

«Чує кіт,— констатував про себе Патериця,— чие сало з'їв. Ну, нічого, нічого...»

— Ви отут,— і подзьобав вказівним пальцем по кресленню, наче курка по сковороді,— пропонуєте модернізувати ходову частину моделі СА-4. Як ви це собі мислите?

І підвівся з крісла. Перегнувся через стіл...

Котигорошко й собі зірвався.

— Розумієте...

— А ви не бійтесь,— підбадьорив Патериця.— Між іншим, я не кусаюсь. Прошу сюди ближче.

Коли нахилились над столом, розглядаючи креслення, Патериця зробив глибокий вдих через ніс. Не вловив ніяких підозрілих запахів. Вдихнув ще раз. А потім, слухаючи Котигорошка, всмоктував повітря, як гідропомпа воду. «Дивно... Мабуть, сьогодні,— подумав Патериця,— ще не встиг. Понюхаємо, що покаже наступний день». Вголос же сказав:

— А чим ви, власне, захоплюєтеся? Зрозуміло, у вільну годину.

Котигорошко зовсім знітився. Оговтався і сяк-так розповів.

— Іспанську, кажете, вивчаєте? Це добре...

І в наступні дні (Котигорошка викликали для якоїсь консультації або для виконання дрібного завдання) антиалкогольні індикатори Патериці нітрішечки не реагували.

«А може,— майнула ляклива думка,— в мене той... атрофується нюх».

Та паніка, як виявилось, була передчасною. Консиліум в особі знайомого лікаря вніс у цю справу цілковиту ясність.

— У тебе, голубе мій, нюх не гірший, ніж у мого Рекса. Слово честі.

Зрозуміло, така категоричність заспокоїла на певний час. Однак не настільки, щоб Патериця викинув з голови Котигорошка. Він думав: яким чином удається Котигорошкові ошукати його нюх? І таки додумався. Не інакше, як заїдає. Тільки чим?

Якось в обідню перерву, вибравши момент, коли водії таксі на зупинці в чеканні клієнтів ведуть світські розмови, Патериця поставив перед ними це життєво-пекуче запитання. Таксисти, переконавшись, що мають діло не з переодягненим автоінспектором, охоче поділились набутим досвідом. Вони порадили Патериці за-

жовувати чарку або мускатним горіхом, або кардамоном, або зернятками смаженої кави.

Після цього Котигорошко знову завчав до кабінету Патериці. Та скільки б не приюхувався Петро Григорович, усе марно. Не пахне — і край. Зате за цей час Патериця розкусив, що Котигорошко — тямущий інженер, вільно володіє трьома іноземними мовами, а це ще й іспанську почав вивчати. А ще дізнавсь...

Та хіба мало про що може дізнатися керівник, коли часто зустрічається з підлеглим! Принаймні, в чотири рази більше, ніж з анкети у відділі кадрів. Та одна думка бентежила Патерицю: хто міг написати на Котигорошко? І він узяв і ще раз уважно перечитав анонімку. Перечитав і щосили ляснув себе по лобі: лист датувався першим квітня.

— Ну й ну!..

* * *

Цими днями Петро Григорович Патериця залишив наше конструкторське бюро. Пішов працювати в об'єднання. Хто тепер у нас начальником? Та Котигорошко! Сам Петро Григорович рекомендував.

— Кращої кандидатури, — сказав, — як за діловими, так і за моральними якостями, нам і не знайти. Можете довіритись моему нюхові — ніколи ще він мене не підводив.

...Як бачите, і анонімки можуть інколи принести користь. Звичайно, якщо вони написані першого квітня.

◎ ◎ ◎

Адам ОВСІЄНКО

НА КУПАННІ

- Ну — як?
— Що — як?
— Вода, питаю, як? Нормальна?
— Чудова водичка, приємна.
— Порядок. А ти вже?
— Що — вже?
— Кажу, вилазиш уже?
— Треба вилазити — часу нема.
— Та й у мене нема, але скупаюсь. А ти знаєш — я десь тебе бачив.
— І я, здається, десь тебе бачив. Ніяк не пригадаю.
— Я теж. І чого воно так буває: знаєш же точно, що бачився десь із людиною, а ніяк не здумаєш, де і коли? Ну, нічого. Поставлю машину в холодильник — та й у воду. А ти вже ні?
— Що — ні?
— Купатися, кажу, не будеш? Ну, нічого. Раз! Ех, і водичка — перший сорт! Поплаваю, просвіжусь, бо я трохи того...
— Що — того?
— Ковтнув, кажу, з хлопцями. Діло було. В голові трохи не тее. Освіжитися треба. А то, як на горі крокодил перестріне...
— Який крокодил?

- Інспектор, кажу, зупинить. Така ж зануда попалась. Позавчора талон мені пробив.
- За що?
- На обгін пішов. Я ж не знав, що він на горі стоїть. Добре, що хоч не нюхав, бо я був трохи того...
- А знаєш, я пригадав, де ми зустрічались.
- Пригадав-таки?
- Пригадав. Позавчора. Отам, на горі. Це я тобі талон пробив.
- ?!
- А ти таки не покався. Давай права!
- !!!

Олександр
ПІДГОРНИЙ

«АВТОБУС КОХАННЯ»

Того дня у мене був відгул, але звичка взяла своє. Рівно о сьомій я зіскочив з ліжка, відчуваючи невимовну радість від того, що не доведеться починати день з випробування своїх мускулів у штурмі маршрутного автобуса.

Зупинка знаходилась метрах у п'ятдесяти від будинку. І я вирішив хоч раз подивитися на цей штурм не очима учасника, а як сторонній спостерігач. Відсунув штору і замер від подиву: знак автозупинки чомусь опинився просто під моїм вікном. Але мене зди-

увала не поява цього знака: перенесення зупинок у нашому місті нікого вже не дивує. Абсолютно дивним було те, що діялося біля автобуса на новій зупинці. Ніякого штурму. Ніхто не наступав нікому на мозолі, ніхто нікого не осідлював. На тротуар не падали пластмасовим градом гудзики, нікого не затягували всередину силоміць.

На зупинці панували миролюбність, ввічливість і незрозумілий порядок. Невеличка, чоловік на п'ятнадцять, група кандидатів у пасажирів вільним ланцюжком простягнулася до задніх дверей машини. Повірити в реальність усього, що відбувалося, було вище моїх сил. Аби пересвідчитись, що це не сон, я ущипнув себе за ніс. Він зреагував на больовий прийом нормально.

За хвилину біля автобуса з'явилася маленька бабуся з великогабаритним кошиком. Уся черга, мов за помахом чарівної палички, зробила крок назад. Двоє молодиків стрибнули до старенької. Один вихопив у неї кошик і, наче пір'їнку, поставив у машину. Другий зробив таку ж операцію з самою бабусяю.

Черга знову повільно потекла в автобус. Я ще раз ущипнув себе за ніс і знову переконався в реальності побаченого. Щоб остаточно пересвідчитися у цьому, я відчинив вікно. Спокійні голоси пасажирів влітали до кімнати:

- Давайте, громадянко, вашу сумку... Ось так... Та що ви, які дрібниці...
- Ні, ні, спочатку ви, а потім я. Будь ласка.
- Прошу, прошу, місця всім вистачить...
- Папашо, не ставайте в чергу, проходите переді мною, вам же важко стояти...
- Будь ласка...
- Дякую...
- Перепрошую, шановна...

— Дай вам боже здоров'я, синочки,—це ще одна бабуся до хлопців, з вигляду студентів, які подали їй дві набиті продуктами «авоськи» і кілька пакунків. Слідом за студентами у черзі стояла молода пара — високий чорнявий хлопець з виразними вольовими рисами обличчя і тендітна біловолоса красуня. Закохано обнявшись, обое повільно просувалися до дверей автобуса.

«Оце так пара,— подумав я.— Хоч для кінофільму знімай».

— Аркадію! — розірвав раптом тишу скрипучий голос чоловіка в береті, який вискочив десь збоку.— Зрозумій, нарешті, що ти знаєш її лише дві години! Дві години! А ти обнімаєш, ніби вона вже твоя дружина...

Ідилічна черга захвилювалася, заворушилася, розпалася. До людини в береті під'їхав автофургон, на борту якого червоним по голубому було написано: «Зйомки фільму «Автобус кохання».

Георгій РОМАНЮК

ЗАГАДКА

Все почалося з дрібниці. Повернувся з відрядження художник Віктор Чумаченко. Разом з репортажем про передових людей одного колгоспу він поклав на стіл секретаря газети кілька малюнків.

Секретар перебрав їх і зупинився на одному.

— Це саме те, що потрібно. Пиде... Нам треба піднімати на сторінках газети тваринництво...

Милуючись малюнком, він раптом запитав:

— Дозвольте, Вікторе Сергійовичу, а чому це корова у вас підводиться з землі передніми ногами? Наскільки я пам'ятаю, корова стає спочатку на задні...

— Ну, я ж знаю...— пробурмотів художник.— Цілий тиждень малював корівок з природи. Хоч, правду сказати, не звернув уваги на ноги...

У розпалі суперечки до секретаря зайшла літпрацівник сільгоспвідділу. Побачивши, що чоловіки, захопившись своїм ділом, не помічають її, вона поклала на стіл гранки і пішла до дверей.

— Одну хвилинку, Мариночко,— зупинив її секретар.— От ви у селі вирости. Скажіть: правда ж, корова, коли підводиться, стає спочатку на задні ноги?

Подивившись на малюнок і перевівши уважний погляд на секретаря, Марина авторитетно заявила:

— Ну, звичайно, на задні.

Суперечка спалахнула з новою силою. На галас увійшов редактор газети.

— У чому справа? Навколо чого це ви тут дискутуєте?

— Та от, Борисе Кириловичу, проблеми ніяк вирішити не можемо. Ви-то вже напевно знаєте, як підводиться корова?

Редактор опустив окуляри з лоба на перенісся, хвилинку помовчав, уважно роздивляючись малюнок, потім сказав:

— Ну, звичайно, художник правий. Корови і коні завжди підводяться з передніх ніг...

— А втім,— редактор замислився,— ще спитаймо завідуючого сільськогосподарським відділом.

Незабаром вся редакція, розділившись на два табори, гуділа, як вулик.

Коли редактор побачив, що завтрашній номер газети, чого доброго, не побачить світу, він рішуче підняв телефонну трубку і викликав управління сільського господарства.

Озався заступник начальника управління. Він вислухав редактора, помовчав, а потім (очевидячки, прикривши рукою мікрофон, бо голос звучав зовсім приглушено) звернувся до когось:

— Хто знає, з яких ніг підводиться корова?

І ще за хвилину:

— Тоді покличте головного консультанта.

Головний консультант, мабуть, став викладати теоретичний бік питання, бо редактор почув у трубці невиразне бубоніння, а потім сердитий голос заступника: «Я бачу, вам усім давно час подихати сільським повітрям!»

...Редактор так і не дочекався відповіді. Але питання, що хвилювало усіх, не давало йому спокою. Борис Кирилович викликав машину і поїхав у колгоспи, щоб теж «трохи провітритись», як він сказав...

Віктор СЕЛЕЗНЬОВ

ХАЗЯЇН

— О, Мишко! Та невже це ти? Здоров, чортяко! Скільки літ, скільки зим, як кажуть! Проходь, проходи... Давненько ми з тобою не бачились... Ой, не ступай на цей килим! Він, знаєш, скільки коштує? Сідай... Та не туди! То ж крісло з гедеєрівського гарнітуру! Чотири дні за ним у Москві в черзі стояв. В добрячу копійчку він влетів. Що? Куди сісти? А ми з тобою зараз на кухні примостимось...

От і добре. Тільки ти кахлі не дуже торкайся, бо блиск зіпсуєш. Між іншим, по великому знайомству діставав.

Так де ж ти зараз? Журналіст, кажеш? Пишеш? Пам'ятаю, пам'ятаю, ти ще в школі добрі твори писав, а я в тебе списував. Нічого виходило... А я, бач, не вибився в люди. Простим пожежником працюю. Але, коли відверто, я тобі не заздрю. Бо основне в житті що? Достаток. Щоб ото по самі вінця, та ще й зверху. А різні там духовні матерії — це пусте. Від них лише голова болить, а «Ладу» за них не купиш. Що? За мої дев'яносто карбованців теж на «Ладу» не розгонишся? Так то воно так... Але не забувай, друже, що в мене одна доба робоча, а три — вихідні. І якщо добре покумекати, можна за цей час і дідькові роги скрутити.

Отож я і вирішив перековувати час на дзвінку монети. Тепличку собі побудував, цибульку, огірочки, помідорчики ранні вирощую.

Правда, марудна це справа, я тобі скажу. Тому овочу дай органічних добрив, тому підсип мінеральних, той у ґрунт пересади, тому пікіровку зроби. За три дні вдома так наверхаєшся, що світу білого не бачиш. Добре, що четвертого дня на роботу іти треба. Отам лише й відпочинеш тілом і душею.

Ой, ти холодильника рукою не чіпай, бо ненароком фарбу обдереш! А він, як-не-як, три сотні з таким коштує.

Так про що це я... Ага. Особливо важко на перших порах було. Сам, може, знаєш: у наш час різні там балки, швелери, цемент, плівка на дорозі не валяються. Але в мене хороші друзі є. За добрий могорич вони мені цілу хуру того добра та ще й на додачу димові шашки приперли.

Навіщо шашки мені здались? А заморозки! Висадиш, наприклад, розсаду у відкритий ґрунт, а воно як ушкварить градусів на три нижче нуля, і вся твоя робота собаці під хвіст. Отоді шашки в самий акурат. Правда, сусідові моему не повезло. Перестарались хлопці. Замість димових шашок толкові втелючили. А воно як шарахнуло! Від сусідової теплиці лише мокреньке місце залишилось, а господар контузію схопив. Недочуває тепер трохи. Особливо, коли в нього щось просиш.

Не чіпай, будь ласка, вентилів, бо плити зламаєш! А це ж польська. Останній крик моди, так би мовити.

Так от, за десять останніх років я собі оцей будинок відгрохав, синові кооператив купив, на «Ладі» їжджу, ну, а про всякі гарнітури та інші фіґлі-міґлі вже й говорити не доводиться. Одне слово, на життя не скажусь. От тільки... Розумієш, донька моя на двійки

вчиться. Я вже учительці казав: мовляв, що це ви так мене конфузите, і живу начебто непогано, і машина своя. А вона мені одне торочить: дитиною треба займатися, допомагати їй. Ніби у мене час є! Та й не мое це діло, а її, вчительки тієї. Мені за допомогу грошей не доплачують.

Ой, що ж це я... Може, ти свіженьких помідорчиків хочеш? Прямо з грядки.

Жінко! Сходи-но, зірви дорогому гостеві помідорчиків! Так... Зараз ми їх... Ага, рівно сімсот п'ятдесят грамів затягнуло. Якраз на три карбованці сімдесят п'ять копійок... Та бери, їж, гроші потім віддаси... Що, не хочеш? Куди ж ти?.. Пішов... І до побачення не сказав. А ще друг називається...

Володимир СТРЕКАЛЬ

**ЧОТИРИ
ПЛЮС ДВА**

Сонце дивилося крізь гілля тополь ще заспаними, невмитими очима. Цвірінькали голосисті представники пернатих. Гуділи двигуни автотранспорту.

— Такої прекрасної Джульетти, як учора, я ще не бачила, — сказала Перша. — Самі очі чого варті! Подивися в них — і без будь-яких слів дізнаєшся про чисте, ніжне кохання.

— А в мене картоплі на обід не вистачило,— сказала Друга.— Завтра пошлю на базар старого, бо набридло сітками руки обтягувати.

— А Ромео, Ромео! — сказала Перша.— Вони з Джульеттою, певно, не тільки на сцені, а й у житті кохаються, і їхня любов така ж безмежна, як і в п'єсі.

— Знаємо цих артистів,— сказала Третя.— Все у них штучне. Не розумієш, коли говорять те, що почувують, а коли — немов на сцені.

— Мій старий ще жодного разу на базарі не був,— сказала Друга.— А завтра таки пошлю по картоплю.

— Хочете анекдот новий послухати? — сказав Перший.— Про зайця. По грошово-речовій лотереї він виграв «Волгу»...

— А от мої знайомі купили «Жигулі»,— сказала Третя.— Де вони тільки гроші беруть? Квартира кооперативна, меблі імпорتنі; тепер «Жигулі» з гаражем.

— А я вірю, що й тепер є таке кохання, як у Ромео і Джульетти,— сказала Перша.

— Я десь читала, от тільки не пригадаю де, що на деяких планетах день у шість разів коротший, ніж у нас,— сказала Четверта.— З одного боку, це добре — працювати менше, а з другого, погано — відпустка закінчиться, ще й квиток на курорт не встигнеш дістати.

— Славний гол наші забили вчора,— сказав Другий.— Давно такого не бачив.

— Тепер вони що, чемпіонами будуть? — запитала Третя.

— До чемпіонства їм — як ото в приказці: сім верст до небес і все лісом,— сказав Другий.— Захист нікуди не годиться, та й судді проти нас.

— Люблю смачно пообідати,— сказала Друга.— Тільки потім спати хочеться.

— Так, страва для людини — як струм для електрички,— сказав Перший.— Без неї ні вперед, ані назад.

— Минулого тижня зустріла знайому,— сказала Третя.— От сукня на ній! Всі жінки задрять.

— Не знаю, як ви, а я переконана, що і на інших галактиках є люди,— сказала Перша.— Може, й кохають так, як ми, і в них є свої Ромео, свої Джульетти.

— Чи скоро вже? — Четверта подивилася на годинника.

— А от у наступному сезоні наші обов'язково чемпіонами будуть,— сказав Другий.— Лава запасних у нас велика, молодь беручка...

— Хочете анекдот послухати? — сказав Перший.— Приходить чоловік додому, а жінка з сусідом сидить і...

— До моїх сусідів учора міліція приходила,— сказала Третя.— Не інакше, як синок їхній щось утнув, там такий лобуряка росте — страх бере.

— Хоч би швидше,— сказала Четверта.

— А боксу я не люблю,— сказав Перший.— Що воно за спорт — один одному пики привселюдно товчуть...

— Ах! — сказала Перша.

— Ой, а я й не помітила,— сказала Третя,— як і час пробіг.

— От і додому пора,— сказали Перший і Другий.

— Нарешті дочекалась,— сказала Четверта.— Після відпустки важко звикати.

...Вони були дисциплінованими службовцями. Ще жодного разу не запізнилися на роботу. Але ніколи й не залишали її передчасно.

ДУБЛЕРИ

Отож, колись тут був колгосп «Нива», а село звалось Ліски. Та відколи «Ниву» приєднали до колгоспу «Прогрес», що у Великих Пісках, то лісківський колгосп став уже відділком, а село Ліски — «хутором». Голова колгоспу Іван Корнійович став керуючим відділком, а його колишній заступник Василь Васильович — бригадиром. Агроном, зоотехнік, комірник залишилися на своїх посадах.

На старому місці лишилася й контора, що на високому підмурку з великими вікнами й голубими шторами.

Та вже у тій конторі — ні зборів, ні засідань правління. Ото за звичкою збіжиться адмінперсонал уранці:

— Який день сьогодні?

— Середа... Або що?

— До вихідного далеко!

— Навіщо тобі?

— «Козла» кортить забити!..

— То чого чекати?.. Сідай, братва, за стіл...

Це так керуючий. А «братва» уже й готова.

— Дупель — пусто!

— Пусто — три!

Оттак ляпають з ранку до вечора, тільки тютюновий дим стовпом.

— Ех, Корнійовичу, — віддав печатку!.. А тепер, знаєш, хто ти?.. Дублер!.. І ми — дублери!

— Василю Васильовичу, не сип солі на живу рану...

— Один — чотири!.. А що, неправду кажу?..

— Ти теж руку піднімав!..

— Чотири — два!.. Куди всі, туди і я!..

— Вісімсот тисяч боргу на шиї... А коли сватають з таким «посагом»... То з богом, Парасю, як люди трапляються!..

— Не тримай великої карти, Корнійовичу!.. Не захотів бути головою, то «козлом» будеш!..

От настала вже й посівна. Всі зайняті своїми справами, тільки керуючий з бригадиром ніяк не розмежують обов'язків. Спершу керуючий бігає по хатах, збирає людей на роботу, а потім — бригадир. Керуючий один наряд дає, а бригадир — інший. Зустрінуться й полаються.

— Василю Васильовичу, не заважай!

— Це я заважаю?.. Споконвіку бригадир дає наряд на роботу! Ти собі керуй... організовуй...

— Кого і що?.. Одна бригада!

— Кухню організуй, дров кухарці нарубай та обід сівачам вивези в поле...

— А чого це ти мені вказуєш? Я — керуючий! Що накажу, те й робитимеш!..

— Гарзд!.. Усе робитиму, тільки — щезни!

— Як це «щезни»?!

— Щезни, і все!.. Ну, поїдь десь собі... І дірки без тебе не буде... Даю слово, що про тебе ніхто й не згадає...

Розгнівався Іван Корнійович на свого бригадира й наступного дня подався в світи. Гадав собі чоловік, що без нього стануть і Ліски не Ліски, і Піски не Піски, а в колгоспі «Прогрес» не пізніше як за три дні здіймуть тривогу: «Де керуючий?.. Чому нема керуючого?..»

Та тривоги не було.

Уже й посіяли, і віджнивували, а за Іваном Корнійовичем ніхто не побивається, ніхто не питається.

Об'їздив Іван Корнійович мало не весь білий світ і дійшов висновку, що краще Лісків ніде немає. Ото й вернув додому.

— Ну, як Василю Васильовичу, не питали? — до бригадира.

— І не заїкались...

— Голова не питав?

— Не питав.

— Віджнивували?..

— Віджнивували!

— Скрутно було?

— Скрутно!.. Нікому було дрова для кухні рубати!

Юрій ЦАРИК

ІДЕАЛЬНА ДРУЖИНА

— Щаслива ти людина, — сказав мені товариш в кінці робочого дня.

— Невже? — засумнівався я.

— Аякже. Маєш квартиру, ідеальну дружину, сімейний затишок. Тобі не болить голова від думки, куди подітися у вільний час. Ось ти прийдеш додому, поїси калорійного борщу з перцем і сметанкою, ляжеш на

канапі і будеш дивитись собі телепередачі, нікуди не поспішаючи, а твоя ласкава жінка гладитиме тебе по голівці і муркотітиме, мов та кішечка: «Відпочинь, любчику мій!.. Ти ж так стомився...» Так же?

— Ти — ясновидець! — похвалив я товариша.

— З такою дружиною, як у тебе, хоч на край світу: красуня, ерудитка і без усяких там міщанських вибриків. А то знаєш, кажуть, є такі, у котрих лише ганчірки і гроші на думці... Кожну твою копійчку перевіряють. Бр-р-р...

— Хе, — скривився я. — Та я з такою б і дня не витримав! Жінка повинна відчувати, що голова сімейства — чоловік...

— Я давно мрію одружитися, — вів далі мій молодий колега. — Та щось ідеалу ніяк не знайду.

— У тебе ще все попереду, — підбадьорив я хлопця.

— Набридла, знаєш, ця свобода, — зізнався він, коли ми вже були на вулиці. — Ідеш, куди хочеш, робиш — що хочеш, зустрічаєшся — з ким хочеш. Сьогодні — танці, завтра — кіно, післязавтра... До речі, чому б оце й зараз нам по одній-другій не перехилити? З нагоди п'ятниці? Га?

— Серце щось тее... — сказав я і облизав пересохлі губи.

— Не звертай уваги, — заспокоїв товариш.

І тоді сталося чудо: мої ноги самі задріботили до блискучих дверей, над якими неоновими літерами палахкотіло слово: «Ресторан».

І тої ж миті я почув радісний голос:

— Нарешті, любий!

До мене з розкритими обіймами наближалася моя дружина. Її казково-сині очі чарівно усміхались.

— Ех, — зітхнув мій колега, — якби мене хто так стрічав після роботи! Я ж казав, що у тебе ідеальна

дружина! — він заздрісно потиснув мені руку і зник у вуличному натовпі.

— Я не запізнилася, милий? — спитала дружина.

— Ти, як завжди, пунктуальна, — похвалив я.

— Все в нормі, любчику? — поцікавилась вона.

— Звичайно, — відповів я.

— Ну, то давай... — нетерпляче прошепотіла вона і поцілувала мене так палко, наче ми й не були десять років одружені.

— Будь ласка, — сказав я, простягаючи їй гаманець із свіжою зарплатою. І поцікавився:

— Кишені будеш перевіряти зараз?

— Краще вдома, — заспокоїла мене дружина.

Володимир
ЧОРНОБРИВЧЕНКО

«ПРОФОРІЄНТАЦІЯ»

Мене, як і кожного порядного батька, турбувало майбутнє сина.

Уже куплено новий костюм для випускного вечора, але ще невідомо, куди Петрові податися далі. Незручно якось, зізнаюсь, перед останнім екзаменом розпочинати розмову на цю тему і псувати дитині настрої.

Але вчора вирішив будь-що відверто поговорити з Петром.

— Ти, синку, уже закінчуєш школу... Ким же збираєшся стати — фізиком чи ліриком? Словом, що робитимеш після випускного вечора?

— Мабуть, посплюс день, бо затівають таке — голова болітиме...

— Поспиш, поспиш... А коли прокинешся?

Петро розкрив рот, але відповіді не встиг — раптом почувся голос з-під підлоги. Це був сусідка знизу.

— Що ви, Сергію Івановичу, турбуєтесь! Послухайте мене, людину досвідчену. В інститут поступить чи не поступить, а ми в таксопарк візьмемо. Підучимо — і гасай містом. Завжди свіжа копійчина. П'ятірочку щодня матиме. А що після інституту? Мовчите, Сергію Івановичу? Раджу подумати. У нас курси через півмісяця починають роботу. І вам легше, і Петро буде при ділі.

Тільки-но замовк голос з-під підлоги, полинуло зі стелі. Це сусідка зверху.

— Я, Івановичу, — почала вона, — де тільки не працювала! І скажу вам: найкраще-таки в торгівлі. Особливо де на розлив. Там переллеш, там недоллеш, бо то ж — не аптека. А в результаті — все збігається, та ще й набігає.

Не встиг я щось сказати, як із порадою виступив сусід через стіну.

— Непогано буде, якщо й склотарою займеться. Пляшечки прийматиме. За день перепустить через свої руки кілька тисяч, і кілька сот їх на руках залишаться. А це — вже карбованці. Робиться дуже просто. Приносить, приміром, один чоловік півсотні пляшок. Я бракую кілька, а бракованого посуду ще ніхто додому не носив. Між нами кажучи, пляшка до пляшки, копійка до копійки, а там — і...

Я сиджу і палю цигарку. Петро пройшовся кілька разів по кімнаті і каже:

— Спасибі вам, сусіди, за «лекцію» для випускників. Карбованці я чесною працею зароблю і з чистою совістю буду приходити щодня додому. Давно вирішено — іду в будівельники.

— А що ж ти додому, крім отієї совісті, приносиш? — загукали сусіди крізь стелю, підлогу і стіни. — Цеглу і залізобетон?!

— Споруджуватиму звуконепроникні квартири. Тепер я спокійний: Петро на вірному шляху.

Олександр ШАТЕЦЬ

ДОСВІД ПІДВІВ

Пес перепинив мене на стежині і, метляючи хвостом, почав уважно вивчати мою фізіономію.

Щось йому, либонь, треба, дарма не перепинятиме. Від пса добра не жди. Візьму-но камінь...

Хитрий псюра! Як замаскувавсь — з трави ледь видно. Тоді стриб — і прощайте, штани! Ще й скажений, напевне. Промахнусь — загризе! Візьму ще камінь — не завадить. Ну, підходь! Або ти, або я! Чого хвостом крутиш? Пильність думаєш приспати, а тоді голими руками, чи то пак — лапами? Не на того натрапив!

— Ану пішов! — голос затремтів, і я мовив фразу майже лагідно.

Пес примружив око і уважно подивився на мене. «Все! Амба! Кінець... Живим не дамсь!»

Розмахуюсь... Тріщать дошки. Промахнувся — попав у паркан. Пес заскавулів, підхопився на ноги і кинувся на подвір'я.

З хати вискочила жінка, вхопила собаку на руки.

— Щоб тобі руки повідривало та на хату позакидало! Що за люди! Хто не йде — скубне. Воно ж мале. В кишеню сховати можна.

— Ех, хазяечко, — винувато кажу, — підвів досвід. У житті отакі дрібні та непримітні найчастіше й кусають.

ІНДИКАТОР

Макуха сидів за столом і уважно стежив за мухою, що осідлала письмовий прилад. Потім різко махнув рукою. Не спіймав — муха полетіла. Невдоволено скрикнувши, він подивився навкруги, чи немає ще де мух. Більше не було. Макуха позіхнув і звернувся до сусідки:

— Маріє Іванівно, дивились учора концерт по телевізору? Як вам акторка? А фігура яка! Щічки, ніжки! Лебедина шия! Руки — крила. Голос — струмок. Вся в чорному та білому. Символ життя і смерті. Досі стоїть перед очима.

Марія Іванівна лише кивнула головою і далі стрекотіла своїм арифмометром. Макуха почухав потилицю і зачепив Дмитра Петровича:

— Не погоджуюсь я з вами, Дмитре Петровичу. Оце подивився фільм, що ви так розхвалювали. Наперед ясно: хто з ким, коли, де і як. Я гранично спростив би картину. Під величезним безхмарним небом він і вона. Нічого зайвого. Скільки простору для уяви глядача! Сиди, фантазуй. А так усі фільми на один копил!

Дмитро Петрович знизав плечима:

— Нехай буде по-вашому.

Ображений у найкращих намірах, Макуха повернувся до рідного колективу спиною і незабаром захропів.

— Макуха, ти склав довідку до форми п'ять? — збудив його наш практикант Вася. — Ні? Ти ж нас без ножа заріжеш. На роботі не спати — працювати треба.

— Чого ти накинувся? Може, я в цю хвилину знаеш де — на Венері чи Марсі був! Або ще й далі. З невідомою цивілізацією контакти встановлював. А ти мені «працювати треба!» — розсердився Макуха.

— Навіщо ви його тримаєте у відділі? — тремтячи від злості, запитав мене Вася. — Це ж чистої води ледар.

— Вигнав би його давно із задоволенням, — зітхнув я, — але ж на його фоні ми всі маємо вигляд, що страшенно багато працюємо. Про кращу оцінку роботи відділу і мріяти не доводиться.

Олег ШАБЕЛЬСЬКИЙ

НЕВДЯЧНА ХАЛДЕЄВА

Дивна ця бабка, Халдеева. Сьогодні вівторок, неприємний день. Семен Іванович зайнятий. Розбирає папірці разом з Федором Степановичем. А вона прийшла і стала на порозі, як стовп.

Двері до кабінету Семена Івановича у нас завжди напіввідхилені. Усім видно, що Семен Іванович зайнятий. А Халдеева стала і стоїть над душею.

Через це я заглибитися у списки не можу.

— Сьогодні, — повторюю, — шановна, вівторок. Ви післязавтра приходьте — і начальник вас прийме.

— Післязавтра я не можу, — відповідає Халдеева. — У мене термінове питання до Семена Івановича. Я зачекаю, коли він звільниться.

— Ну, чекайте, — кажу я. — Тільки сідайте.

— Ні, — каже, — я постою.

А Халдеевій вже за шістдесят. Не можу дивитися, коли літня людина стоїть. Сам підніс стільчик: сідайте, шановна.

Сіла. Я потроху заглиблююся у списки. А вона все сидить. Семен Іванович і Федір Степанович перебирають папірці. Минуло дві години.

Відчуваю, що далі не можу заглиблюватися. Увімкнув кип'ятильник, підношу їй склянку чаю з цукром та лимоном.

— Пийте, — кажу, — а то Семен Іванович все одно зайнятий.

Поки Халдеева п'є, я знов у списки заглиблююся. Минуло ще дві години.

Семен Іванович і Федір Степанович пішли на обід.

— Нічого, вони швиденько, вони тут у дворі перехоплять, — кажу Халдеевій.

А вона сидить, як статуя. Відчуваю, знову нічого не можу робити.

Дістав я свій обід. Один бутерброд та одне яблуко подаю Халдеевій.

— Спасибі, — каже, — я не хочу.

Я поїв і заглибився у списки. Не помітив, як Семен Іванович повернувся. Знову сів перебирати папірці.

А Халдеева не йде — та й годі.

Я знову підвівся і запропонував їй свіжі журнали: «Советская авиация и космонавтика» та «Старт». Гортає вона їх, сумна така, а я потихеньку у списки заглиблююся.

Через дві години не витримав — вийшов перекурити, хоч я й не палю. Вертаюсь — Халдеева все ще сидить. Обличчя в неї просто кам'яне. Розповів їй анекдот про Маврикіївну. Навіть не посміхнулася. Семен Іванович і Федір Степанович перебирають папірці, і видно, що їм ще багато перебирати. А я через цю Халдееву працювати не можу.

«Нехай,— думаю,— щоб потім не казала, що ми такі-сякі»,— і простягаю їй набір поштових марок.

— Беріть,— кажу,— це вам. Назовсім.

Вона на мене дивиться, як на дивака. Минуло ще дві години — тут і робоний день закінчився.

— Все,— кажу Халдеевій з полегшенням,— сьогодні вже пізно. Приходьте післязавтра.

А Халдеева підводиться і каже:

— Ех ви, бюрократи бездушні! Погибелі на вас немає! — І пішла, гримнувши дверима.

Я аж заточився від образи: які невдячні бувають відвідувачі! Ти до них з усією душею — а вони хоч би «спасибі» сказали.

СТОРОЖІ

Сидять Давид Мусійович Перепічка та Олександр Іванович Гичка за столиком біля чепурненької хати Давида Мусійовича і ведуть неквапливу розмову.

— Ні, Олександр, що ти мені не кажи, а луччої, ніж моя рушниця, немає ні в кого,— веде п'яненьким голосом Давид Мусійович і, закуривши, замріяно дивиться на дволітровий графин, що стоїть на столі майже порожній.

— А я кажу, що лучче мого пса немає в усьому селі,— твердо стоїть на своєму Олександр Іванович.

— І що ти мені знову за свого пса зарядив? — сердиться Давид Мусійович.

— А що ти зі своєю рушницею розносився? Наче я не знаю, що твоя Одарка забивала нею в хліві кілок і відбила приклад.

— А ти й радий?! — глипає на нього Давид Мусійович і, відкинувши стілець, загрозливо підводиться на ноги.— Думаєш, якщо приклада немає, то й не стріляє?

Скрипнули двері, і з хати вийшла Одарка Данилівна — дружина Давида Мусійовича. Спочатку вона подивилася на графин, а вже потім на чоловіка.

— Що, вже нализалися? Не встигла й відвернути-

ся, як графин окаянної вже висмоктали! — заgrimів її голос.

— Одарочко, голубочко, та ми ж тільки по чарці й тее... приголубили з кумом.

— О, то ви вже й куми? А я й не знала, — свердлить Одарка Данилівна своїми карими очима Давида Мусійовича.

— Вірніше, не з кумом, а з товаришем, — виправдується Давид Мусійович. — Ми ж, можна сказати, товариші по озброєнню: разом же на одному, можна сказати, об'єкті груддю стоїмо на сторожі колгоспного добра.

— Ну, хіба що, — посміхається Одарка Данилівна і витягає «друзів по озброєнню» за коміри із-за стола. Рука у неї натренована.

І поки Давид Мусійович та Олександр Іванович лупають очима один на одного, Одарка Данилівна забирає графин і зникає в хаті.

— От чортове поріддя! Ну, за що мені такі муки, Олександр? Працюєш, працюєш, а що ж виходить? Відпочити по-людському, можна сказати, не дає.

— Е-е-е, який уже, брате, відпочинок, — скрушно похитує головою Олександр Іванович, — коли в тебе над душею стоять...

Закурили наші сторожі та й замовкли, сумно позираючи на місце, де ще недавно красувався графин.

Аж раптом загавкав собака, Олександр Іванович дивиться на годинник і каже:

— Ну, мені пора, Давиде, он уже Рябко голос подає, та й час спати... тее, сторожувати, та й тобі ж раненько завтра підійматися.

Олександр Іванович рушає до хвіртки, але Давид Мусійович зупиняє його:

— Почекай, Олександр. Я щось не второпаю, чого це я повинен завтра рано вставати? Ти ж сторожуєш

цієї ночі, тобі уранці і рапортувати начальству, що на об'єкті все в порядку.

— Та ти, Давиде, з глузду з'їхав, чи що?! Сторожуєш цієї ночі ти! Значить, тобі й на рапорт уранці підійматися.

— Ні, Олександр, ти мені зуби не заговорюй, бо я твердо знаю — твое цієї ночі сторожівство.

— Гм! Але ж я точно пам'ятаю, що сьогодні вранці доповідав, що на об'єкті все в порядку.

— Дивно. А чому ж це мені здалося, що рапортувати завтра треба тобі?.. Знаєш що? Приходь завтра раненько до мене, я запитаю свою Одарку, і тоді вже точно вирішимо, хто з нас цю ніч сторожував.

— Добре, Давиде.

А ранком Давид Мусійович Перепічка радісно зустрічав свого товариша — Олександра Івановича Гичку.

— Заходь, заходь, друже, не бійся. Моеї змії немає. Ще вдосвіта повезла на базар поросят продавати. От тепер-то ми з тобою відведемо душу.

— Так то воно так, але ж хто із нас має рапортувати за сьогоднішнє сторожування?

— Та яке там сторожування?! Воно ж, бач, сьогодні неділя, а в неділю, як ти знаєш, начальство на об'єкт і носа не потикає, то й рапортувати нам нікому. А завтра раненько відрепортуєш — і все.

— То, виходить, ти цю ніч сторожував?

— Та я. Мені про це Одарка сказала.

— Дивно. А я думав, думав, та й вирішив, що мое було сторожівство.

— Ну, що ти, Олександр? Одарка краще знає.

— А сьогодні, виходить, моя черга?

— Твоя.

— Нічого не розберу. Ану давай згадаємо, хто з нас рапортував позавчора.

— Е, цього діла без півлітра не розібрати,— зітхає Давид Мусійович і, кречучи, суне до погребка.— Зачекай.

За хвилину на знайомому вже нам столику з'являється знайомий графин і пара солоних жовтяків.

До-овго згадують Олександр Іванович із Давидом Мусійовичем, кому з них рапортувати завтра про сторожування. І врешті, коли «окаянної» залишається вже десь на денці, а з-за хліва виповзає догори ріжками місяць, друзі доходять до компромісного рішення: завтра зранку вони обоє підуть рапортувати про своє сторожування на дорученому їм об'єкті — себто на недобудованому дитсадку, який за десять літ будівництва уже встиг майже повністю розвалитися.

Григорій ШИЯН

ПІВМІЛЬОНА РОКІВ ТОМУ

Старий та немічний Да-Ди-Ду уже не міг ходити на полювання і не годен був добути собі шматок мамонтини. У трапезі ще успішно міг позмагатись з молодими одноплемінцями, але доводилось задовольнятися тим, що протече крізь пальці в інших.

— Хіба я не заслужив забезпеченої старості? — поскаржився він вождю племені.— Допоможи, о могутній, бо сконаю передчасно.

— Складна справа,— мовив вождь Би-Ба-Бу,— один я не вирішу. Потрібна довідка від глави роду на предмет твоєї трудової діяльності. Хай То-Ти-Те ствердить письмово, що ти усе життя сумлінно трудився. Отоді й будемо щось думати.

Родоначальник уважно вислухав старого, пошкріб п'ятірнею патли і втупився у стелю печери.

— Буде, старче, довідка,— сказав після довгої мовчанки.— Приходь завтра. Але з жирною оленячою ногою.

Невідомо, яким робом, але старий Да-Ди-Ду дістав гомілку. Вранці приволік її в печеру родоначальника. Обнюхавши і лизнувши оленяче стегно, То-Ти-Те задоволено посміхнувся і одразу ж заходився кам'яним зубилом на чималій брилі писати потрібний документ. А потім ще й завдав її на плече прохача...

Хоч шлях був і не хтозна-який далекий, але бідний Да-Ди-Ду ледве дотяг оту писанину у вищу інстанцію.

— Ось...— з присвистом видихнув старий, звалюючи з плеча ношу, і сам гепнувся поруч.

Би-Ба-Бу відклав недогризену кістку і заходився вивчати цидулу.

— Та він глава роду чи кам'яна баба? — нарешті вигукнув.— Що він тут наклинював? Я й сам знаю, що ти ходив на полювання. А про те, що ти вполював і чи тільки для себе, чи й родичів годував, він ні бельбель. Іди, Да-Ди-Ду, хай нову довідку пише.

Пішов Да-Ди-Ду. Туди — з краденим шматком грудинки, а назад — з новою, ще більшою довідкою. І ніс він її, і тягнув, і котив перед себе, скроплюючи рясним потом. Сонце встигло сховатись за далеку гору і знову вигулькнути з-за темного лісу, поки геть знесилений Да-Ди-Ду став перед очі Би-Ба-Бу. Той тільки глянув і прогарчав, як поранений лев:

— А пі-ідпи-ис? В нього що, зубило поламалось чи в голові дірка? Де підпис? Неси назад.

— Та я вже, мабуть, н-не донесу,— аж затрусився Да-Ди-Ду.— Ноги не тримають, поперек... ох-ох... тріщить, у грудях пече.

— Тоді не неси. Мені все одно. Але більше не мороч мені голови.

— Може... без підпису, га? — жалібно промовив нещасний Да-Ди-Ду.— Я тобі віддячу.

— Це документ! Зрозумів? Буде підпис, тоді й будемо говорити,— і завалив вхід до печери величезною брилою.

Да-Ди-Ду зрозумів: розмову закінчено.

...З того часу Да-Ди-Ду більше не стрічав ніхто. Тільки згодом мисливці племені знайшли в заростях папороті вибілений дощами і сонцем скелет, придавлений важкою кам'яною брилою, на якій було вибито якусь довідку, але ніким не підписану.

З М І С Т

<i>І. Анцібор.</i> Ультиматум	4
<i>В. Блакитний.</i> З приводу статті	5
<i>О. Варава.</i> Загітувала	6
<i>С. Геренко.</i> Таранька	9
<i>В. Глигач.</i> Чай. За скороченням	11
<i>В. Заєць.</i> Для профілактики	15
<i>Е. Камінський.</i> Кросворд, вісім літер	17
<i>В. Кезля.</i> Сліди	19
<i>А. Коцюбинський.</i> Рацпропозиція. Конверт із голубками	21
<i>І. Кудревич.</i> Сусідоньки	25
<i>С. Ляхов.</i> У «нашее время»	27
<i>О. Маківчук.</i> Про користь анонімок	31
<i>А. Овсієнко.</i> На купанні	35
<i>О. Підгорний.</i> «Автобус кохання»	36
<i>Г. Романюк.</i> Загадка	38
<i>В. Селезньов.</i> Хазяїн	41
<i>В. Стрекаль.</i> Чотири плюс два	43
<i>Л. Ткаченко.</i> Дублери	46
<i>Ю. Царик.</i> Ідеальна дружина	48
<i>В. Чорнобривченко.</i> «Профорієнтація»	50
<i>О. Шатець.</i> Досвід підвів. Індикатор	52
<i>О. Шабельський.</i> Невдячна Халдеева	54
<i>М. Широкун.</i> Сторожі	57
<i>Г. Шиян.</i> Півмільйона років тому	60

БІБЛІОТЕКА «ПЕРЦА» № 286

ОДНОПЕРЧАНЕ

(На українському мові)

Ілюстрації А. Монастырського

Іздательство «Радянська Україна»

Редактор В. Чепіга

Здано до набору 05. 07. 84. Підписано до друку 20. 09. 84. БФ 068-49.
70×108/32. Папір газетний. Гарнітура літературна. Високий друк.
2,8 умови. друк. арк. 2,8 умови. фарб.-відб. 2,28 обл.-вид. арк.
Тираж 104 000 прим. Зам. 04548. Ціна 10 коп.

Орденa Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна»,
252047, Київ-47, Брест-Литовський проспект, 94.

Адрес редакції: 252047, Київ-47, ул. Петра Нестерова, 4.

Орденa Леніна комбінат печати іздательства «Радянська Україна»,
252047, Київ-47, Брест-Литовський проспект, 94.

З бібліотеки
Веніаміна
Еппеля